

KAUPAN LIITTO

Handelns utsikter 2021

Jaana Kurjenoja

Några plock ur prognosen.

Hela materialet är tillgängligt på Finsk Handels webbplats för medlemmar kauppa.fi under rubriken Tutkimukset (på finska).

Omsättningen för detaljhandeln utvecklades starkt under det första halvåret, medan tillväxten inom partihandeln byggde på prishöjningen

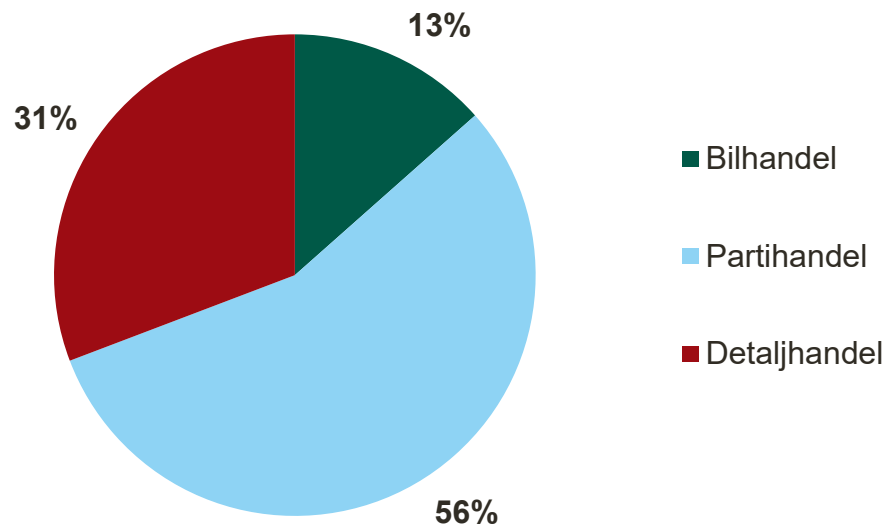
[Några plock](#) ur prognosen.

Hela materialet är tillgängligt på Finsk Handels webbplats för medlemmar kauppa.fi under rubriken Tutkimukset (på finska).

Handelns försäljning 2018

Omsättning 2018 tot. 126 md euro (exklusive moms)

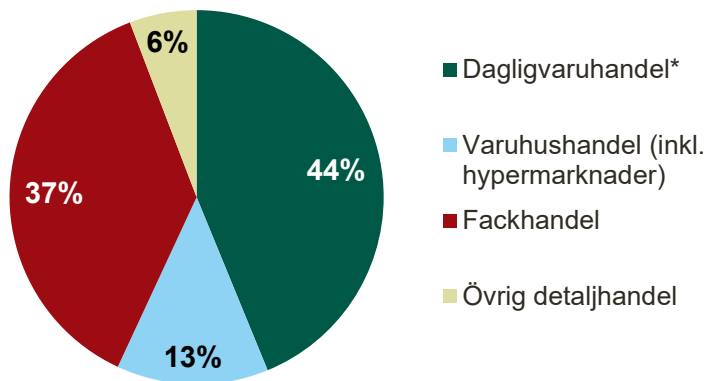

Källa: Konjunkturutveckling inom handeln, Statistikcentralen.

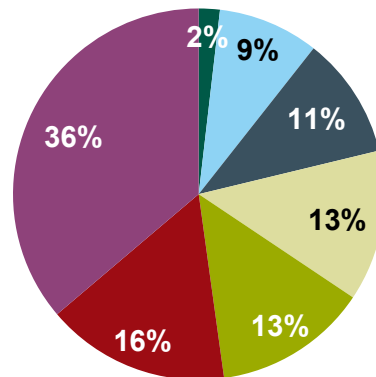
Detaljhandelns och partihandelns omsättning 2018

Exklusive moms, exklusive bilhandeln

Detaljhandelns omsättning 2018
tot. 38,9 md euro

Partihandelns omsättning 2018
tot. 70,5 md euro

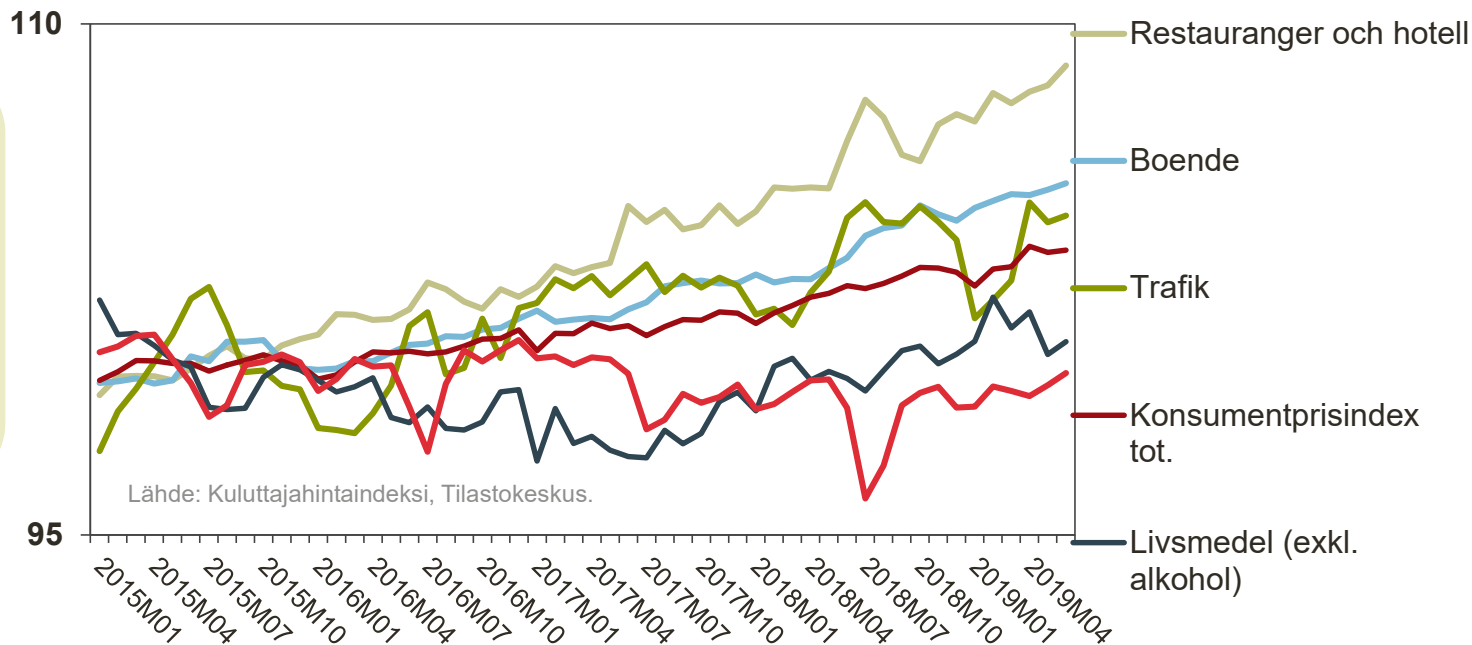
- Partihandel med jordbruksvaror och levande djur
- Partihandel med informations- och kommunikationsutrustning
- Övrig partihandel (icke specialiserad partihandel, allmän partihandel)
- Partihandel med hushållsvaror
- Partihandel med andra maskiner och annan utrustning
- Partihandel med livsmedel, drycker och tobak
- Annan specialiserad partihandel (råvaror, bränslen, kemiska produkter, byggmaterial, järnhandelsvaror, andra insatsvaror osv.)

Källa: Konjunkturutveckling inom handeln, Statistikcentralen.

Prishöjningar i andra branscher har tagit plats av tillväxten inom detaljhandeln

Konsumentprisindex 2015 = 100

Särskilt höjningen av priserna för de största posterna i konsumtionskorgen, boende och trafik, har tagit plats av tillväxten inom detaljhandeln. Detta gäller också t.ex. den femte största konsumtionsposten, restauranger och hotell.

Även om prishöjningarna inom partihandeln var måttligare än i fjol, bygger tillväxten inom partihandeln på prishöjningarna – inom fackhandeln sjunker prisnivån

- Detaljhandelns omsättning i euro ökade i januari–maj med 2,2 procent och omsättningens volym* med 2,1 procent.
  - Den hårda inhemska och utländska konkurrensen inom detaljhandeln fortsätter, och priserna stiger knappast alls. Detta syns särskilt inom fackhandeln, där omsättningen har ökat snabbare än värdet i euro, vilket med andra ord betyder att priserna har sjunkit.
  - Prissänkningen syns särskilt inom hemelektronik (inklusive underhållnings-, informations- och kommunikationsteknik) och sporthandeln.
  - Avvikande från fackhandeln har prishöjningen stått för så gott som hela omsättningsökningen inom dagligvaruhandeln (2,3 procent), eftersom den årliga ökningen av omsättningens volym endast utgjorde 0,3 procent i januari–maj. Höjningen av livsmedelspriserna syns också genom att den årliga ökningen av partiprisindexet för livsmedel utgjorde nästan två procent i januari–maj.
- Partihandelns omsättning i euro ökade med 1,8 procent i januari–maj, vilket i stor utsträckning berodde på att partihandelspriserna för råvaror, insatsvaror och energi gick upp samt på partihandelspriserna på enskilda konsumtionsvaror, t.ex. livsmedel. Samtidigt minskade omsättningens volym* med 0,7 procent.
  - Ökningen av industriproduktionen eller den nya orderingången inom industrin har inte ökat volymen av partihandelns omsättning i år.

* Omsättningen korrigerad med prisfluktuationer.

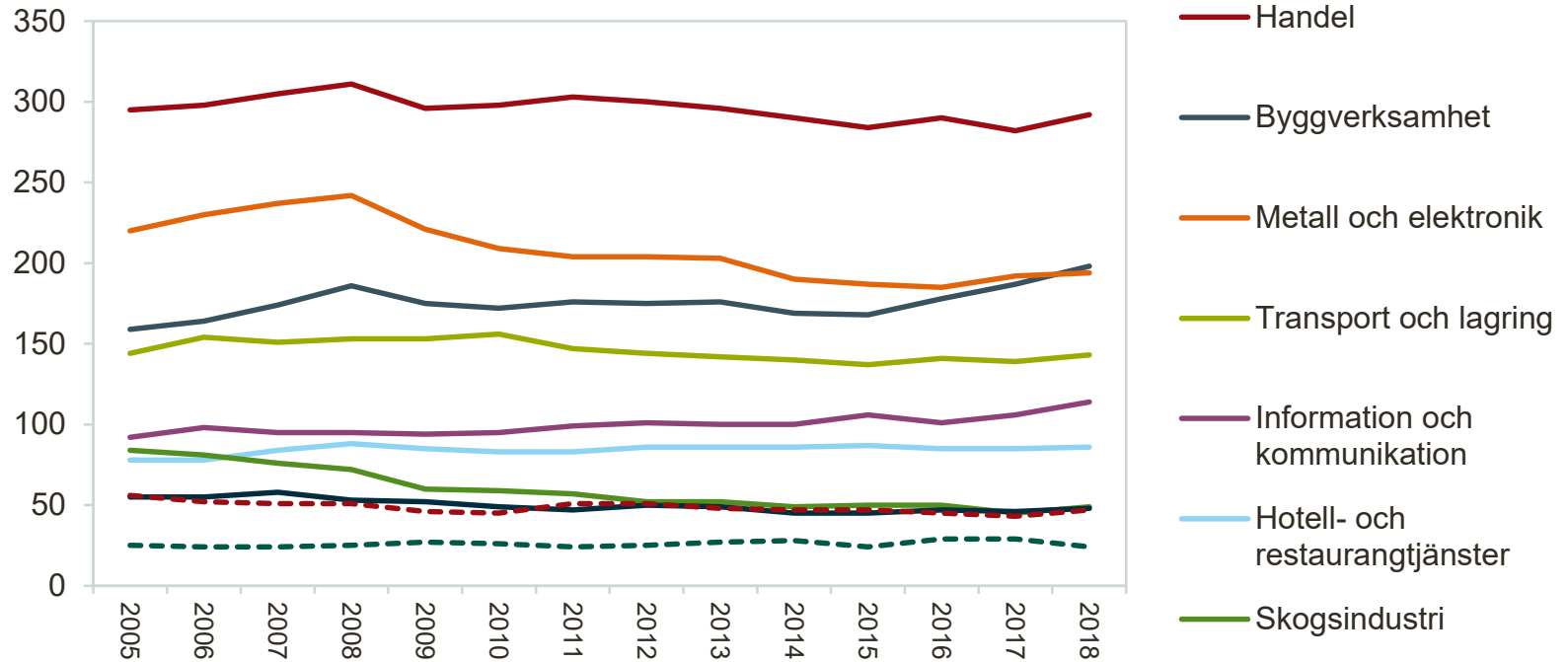
Sysselsättningen inom detaljhandeln har åter börjat vika

Några plock ur prognosen.

Hela materialet är tillgängligt på Finsk Handels webbplats för medlemmar kauppa.fi under rubriken Tutkimukset (på finska).

Handeln sysselsätter flest inom näringslivet

1 000 personer

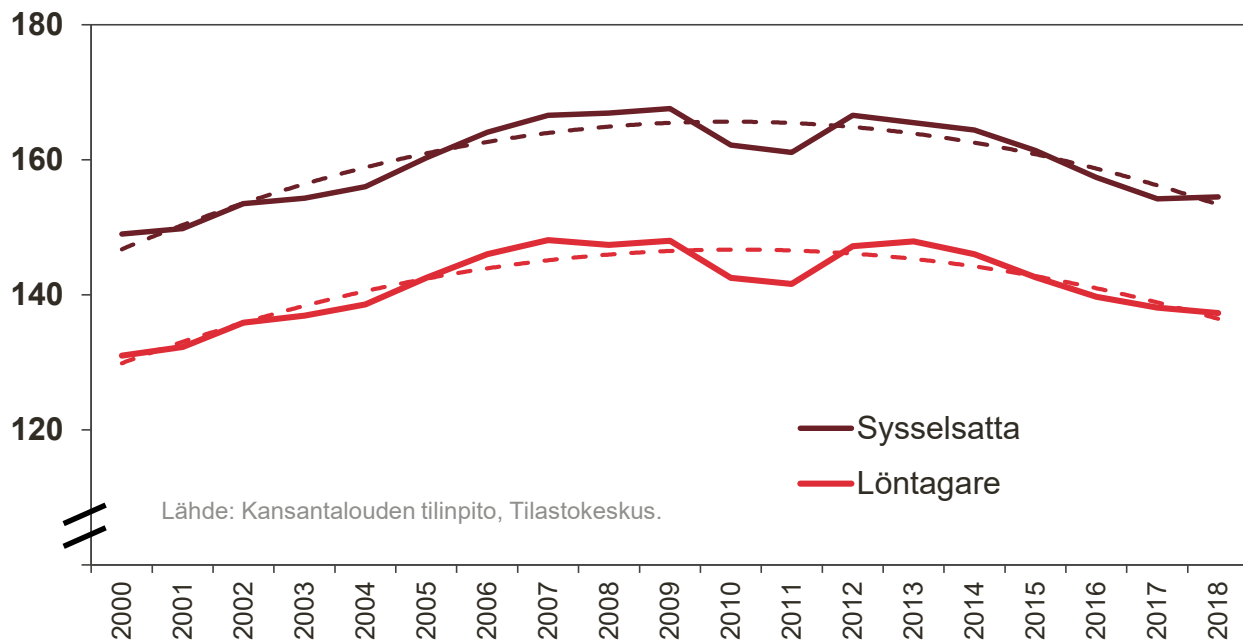

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

Den vikande sysselsättningsutvecklingen inom detaljhandeln fortsätter

Antal sysselsatta och löntagare inom detaljhandeln enligt Nationalräkenskaperna,
1 000 personer

Den hårdnande inhemska och utländska konkurrensen såväl i fysiska butiker som på nätet samt behovet att vara kostnadseffektiv och effektivisera verksamheten minskar efterfrågan på arbetskraft på lång sikt.

Enligt Statistikcentralens Arbetskraftsundersökning var sysselsättningen under det sista kvartalet 2018 och första kvartalet 2019 lägst jämfört med motsvarande kvartal sedan år 2005, och under andra kvartalet 2019 näst lägst.

Vad har hänt på arbetsmarknaden inom handeln på 2000-talet?

- Den långa trenden inom arbetskraftsutvecklingen har börjat förändras: utvecklingen av omsättningen har inte längre en lika stor effekt på behovet av arbetskraft som tidigare.
  - Internationellt försöker företag kontrollera leveranskedjorna inom handeln bättre och korta ned dem. Sätt att söka skalfördelar är bl.a. kedjebildning, stora centrallager och inköpssamarbete.
  - Man tävlar om kunderna gränsöverskridande på alla kanaler.
  - Den internationella och inhemska konkurrensen inom såväl parti- som detaljhandeln har ökat behovet att effektivisera och skära ned kostnaderna även i Finland.
  - Automatiseringen och den digitala utvecklingen gör det möjligt att effektivisera och öka produktiviteten, och man behöver inte alltid öka mängden arbetskraft för att upprätthålla eller förbättra tjänsterna.

Är det över nu? – Den ekonomiska tillväxten avtar innan handeln ens hinner med på riktigt

Omsättning och sysselsättning inom handeln 2019–2021

Några plock ur prognosen.

Hela materialet är tillgängligt på Finsk Handels webbplats för medlemmar kauppa.fi under rubriken Tutkimukset (på finska).

Handelns utsikter – bakgrund

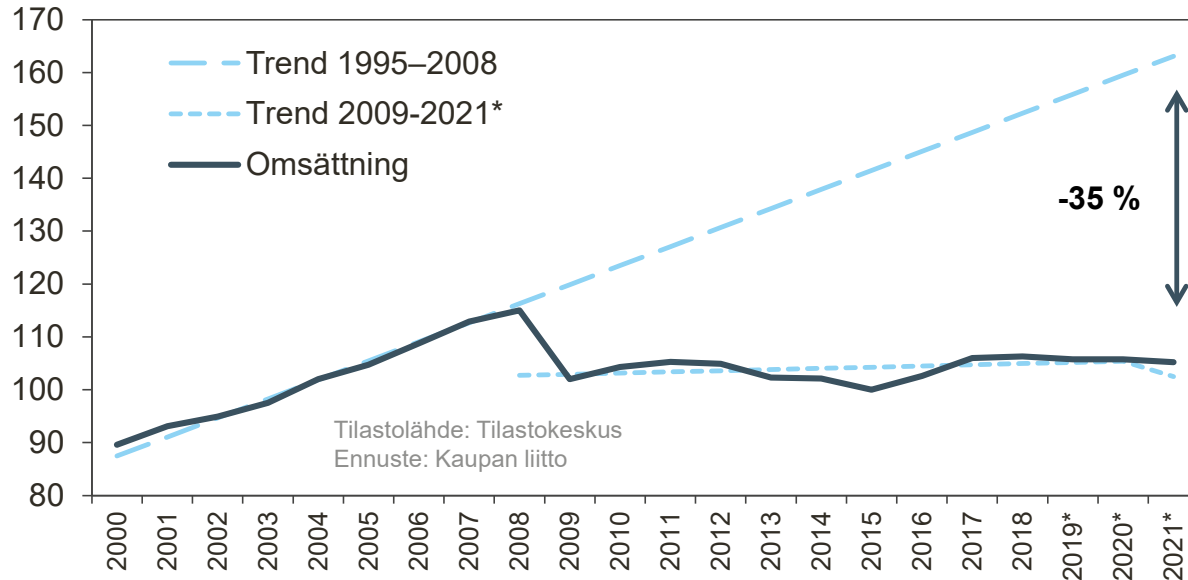
- Den ekonomiska tillväxten ligger på cirka en och en halv procent i år, nästa år på en procent. Den ekonomiska statistiken kan justeras nedåt efter de senaste publiceringarna, vilket också innebär att tillväxtprognoserna sjunker. I typiska fall sker detta vid vikande konjunkturer och efter att konjunkturen vänt.
- Tillväxten i världsekonomin och euroområdet avtar, vilket påverkar direkt exporten och industriproduktionen. Då byggnadsinvesteringarna samtidigt minskar, blir förutsättningarna för tillväxt av den finländska partihandeln sämre.
- Den globala ekonomins tillväxt bygger i hög grad på den privata konsumtionen. Eftersom Finlands industriproduktion och export till stor del består av mellanprodukter, produktionsnyttigheter och investeringsvaror backar Finland sannolikt på världsmarknaden.
- Då nybyggnation avtar ökar reparationsbyggnad. Förutom reparationsbyggnad främjas partihandeln av ny ordergång inom industrin och särskilt kemiindustrin.
- Inkomstnivån stiger i år och nästa år snabbare än i fjol, vilket snabbar upp inflationen. Å andra sidan stiger inte priserna på nyttigheter just alls i år, vilket bromsar upp inflationen nästan till samma nivå som i fjol, dvs. till drygt en procent. Nästa år ökar inflationen något till cirka en och en halv procent.
- Sysselsättningen fortsätter att öka, även om det sker långsammare än under 2018, och ökningens betydelse för köpkraftens utveckling börjar minska. Realinkomsterna ökar i år särskilt genom löneglidningar, och nästa år ökar de genom att semesterersättningarna återinförs i den offentliga sektorn. Ökningen av den reella lönesumman och köpkraften fortsätter i hela ekonomin, men den är långsammare än i fjol.
- Tillväxten av tillgängliga inkomster riktas endast delvis till detaljhandeln: drygt hälften av den privata konsumtionen gäller något annat än produkter inom detaljhandeln. Då särskilt kostnaderna för boende och transport ökar, tar de utrymme från detaljhandelns tillväxt.

Handelns utsikter – bakgrund

- I prognosen har man inte gjort antaganden om några andra skatte- och avgiftsbeslut än de som redan meddelats.
- Tillväxten i år och de närmaste åren är kopplad särskilt till risker för nedgång.
  - *Risker för nedgång medförs särskilt bl.a. av Brexit, problemen i banksektorn i euroområdet, att den protektionistiska ekonomiska politiken sprids och eskaleras till handelskrig samt att euron blir svagare och exporten långsammare.*
  - *Kostnader som beror på den åldrande befolkningen samt reformer inom den offentliga sektorn, som social- och hälsovårdsreformen, skapar press för att skärpa beskattningen, särskilt konsumtionsbeskattningen. Om detta besannas kommer det att tära på köpkraften och öka kostnaderna inom handeln.*

Den internationella konkurrensmiljön för den digitaliserade partihandeln stramas åt och tillväxten avtar

Volymindex för partihandelns omsättning*

Omsättningens volym kommer inte att växa under de två kommande åren.

* Omsättningen korrigerad med prisfluktuationer.

KAUPAN LIITTO

Utvecklingen av företagsstrukturen inom handeln

– Utsikter till år 2030

Jaana Kurjenoja

Några plock ur prognosen.

Hela materialet är tillgängligt på Finsk Handels webbplats för medlemmar kauppa.fi under rubriken Tutkimukset (på finska).

Statistik som använts som underlag för studien: Statistik på ämnesområdena Tillväxt och Företag

- Av de avsnitt som ingår i statistikpublikationen Företag har här använts Nya och nedlagda företag, Statistik över regional företagsverksamhet och Struktur- och bokslutsstatistik över företag.
  - Vid avbrottet i statistiken i statistikpublikationen Nya och nedlagda företag finns det inget stort hopp i antalet företag inom handeln från perioden 2005–2013 till perioden efter 2013. Därför presenteras uppgifter om företag i handelsbranschen i statistikpublikationen Nya och nedlagda företag här från och med år 2005.
  - Vid avbrottet i statistiken i statistikpublikationen i publikationerna Statistik över regional företagsverksamhet och Struktur- och bokslutsstatistik över företag, dvs. mellan åren 2012 och 2013, finns det ett klart hopp i antalet företag inom parti- och detaljhandeln och därför har tidsserien 2007–2012 här inte bedömts vara jämförbar med tidsserien 2013–2017.
- Statistikcentralens Översikt av tillväxten har används som den huvudsakliga källan vid analysen av företagsstrukturen i branschen.
  - Enligt Statistikcentralens statistikområde Företag minskade antalet företag inom partihandel med 11 procent och inom detaljhandel med 10 procent åren 2013–2017. Samtidigt minskade antalet verksamhetsställen med 8 procent inom både parti- och detaljhandeln.
  - Enligt Statistikcentralens Översikt av tillväxten minskade antalet företag med sex procent inom partihandeln och med fyra procent inom detaljhandeln åren 2013–2017, vilket innebär att minskningen var mindre än i statistiken om Företag. Enligt Översikt av tillväxten minskade antalet företag med 11 procent inom både parti- och detaljhandeln åren 2010–2018.
  - Även om statistikpublikationen Företag beskriver det officiella antalet företag per bransch, studeras här utvecklingen av antalet företag inom handeln utgående från uppgifterna i Statistikcentralens Översikt av tillväxten eftersom Översikt av tillväxten har en längre tidsserie (2010 Q1–2019 Q1) än statistikpublikationen Företag (2013–2017). Dessutom granskas företagen även utifrån andra faktorer, t.ex. deras ålder, i Översikt av tillväxten. I de båda statistikpublikationerna har antalet företag inom parti- och detaljhandeln minskat klart på 2010-talet.

Hur har marknaden för handeln förändrats under de senaste dryga 10 åren?

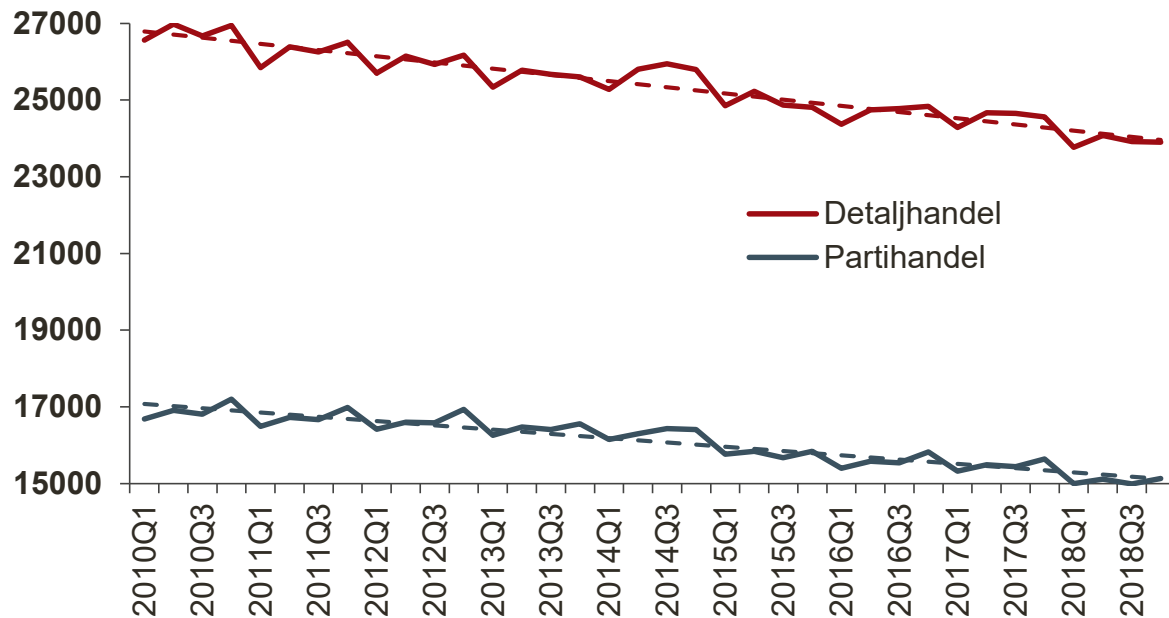
- Finanskrisen och lågkonjunkturen i anslutning till den slog mot partihandeln i Finland i slutet av år 2008 och startade en bestående förändring av verksamhetsmiljön och -förutsättningarna.
  - Vissa traditionella partiaffärer tappade hela 70 procent av sin omsättning under den senare delen av 2008. Konkurrensen om de få kunderna var internationell och hård, verksamheten behövde effektiviseras.
  - När lågkonjunkturen gav sig fanns det ingen återvändo till det gamla. Partihandelskunderna i Finland och utomlands hade effektiviserat sina inköpskedjor och andra funktioner och stod även själva mitt i en internationell kostnadskonkurrens.
  - Digitaliseringen och automatiseringen gjorde det möjligt att effektivisera funktionerna och att öka den internationella konkurrensen och affärsverksamheten utan att öka antalet anställda.
- Förändringen av verksamhetsmiljön drabbade detaljhandeln lite senare än partihandeln.
  - Fackhandeln i Finland mötte en hårdare internationell konkurrens än förut både inom den fysiska handeln och inom webbhandeln. Digital handel blev vanligare framför allt åren 2010–2012. I och med webbhandeln blev det också vanligare med prisjämförelser och prismedvetenhet, och i praktiken satte den internationella webbhandeln ett pristak även för många fackhandlare i Finland.
  - Den internationella konkurrensen påverkade inte bara webbhandeln. De stora internationella fackhandelskedjorna inom allt från trädgårdshandel till sport konkurrerade inom den fysiska handeln med stora skalfördelar, t.ex. vad gäller inköpskraften, och klarade av en hård priskonkurrens.
  - Under den långsamma ekonomiska tillväxten gick ökningen av köpkraften trögt i hela Europa, och pris- och kostnadskonkurrensen stramades åt på allvar inom den europeiska dagligvaruhandeln först från och med år 2013, senare även i Finland.

Vad har hänt i företagsstrukturen inom handeln på 2010-talet?

- Antalet företag inom handeln har minskat på 2010-talet.
  - När den inhemska och internationella konkurrensen blir hårdare är det klart att en del av företagen lämnar marknaden. Det är till fördel för både konsumenterna och företagen att de konkurrenskraftigaste företagen blir kvar på marknaden.
  - Minskningen av antalet företag är stor särskilt inom fackhandeln, där webbhandeln och de stora kedjorna inom fackhandeln har stramat åt kostnads- och priskonkurrensen. Inom detaljhandeln och varuhushandeln har utvecklingen varit måttligare.
- Allt färre nya företag startas inom handeln: företagande inom handeln minskar.
  - Med nya företag och företagare får branschen nya idéer och ny konkurrens, dvs. livskraft.
  - Traditionellt har det varit enkelt att starta ett företag och sysselsätta sig själv inom handeln.
  - Andelen unga företag som varit i verksamhet under fem år har minskat mest inom fackhandeln. Unga företag har varit en betydande källa till tillväxt inom handeln.
- Vilka följder kan förändringen av företagsstrukturen inom handeln ha?
  - De nya idéer och försök som utvecklar handeln minskar i takt med att de nya företagen blir färre.
  - Handeln i de fysiska butikerna (inkl. köpcentra) kan bli ensidigare och utvecklas till en distributionskanal för kedjor i utländsk ägo, vilket kan bromsa upp innovationer som görs inom handeln i Finland.
  - Förändringarna i företagsstrukturen inom handeln i fysiska butiker syns också i stadsbilden.
  - Den utländska webbhandelns ställning blir starkare.
  - Partihandeln som stödjer sm-industrin och byggandet finns allt oftare i utlandet, och upphandlingskedjorna flyttas i allt större utsträckning bort från Finland.

Antalet företag inom handeln har minskat – oberoende av den ekonomiska tillväxten

Antalet företag inom detalj- och partihandeln per kvartal

Lähde: Kasvukatsaus, Tilastokeskus.

Antalet företag minskade med 11 procent inom både parti- och detaljhandeln åren 2010–2018.

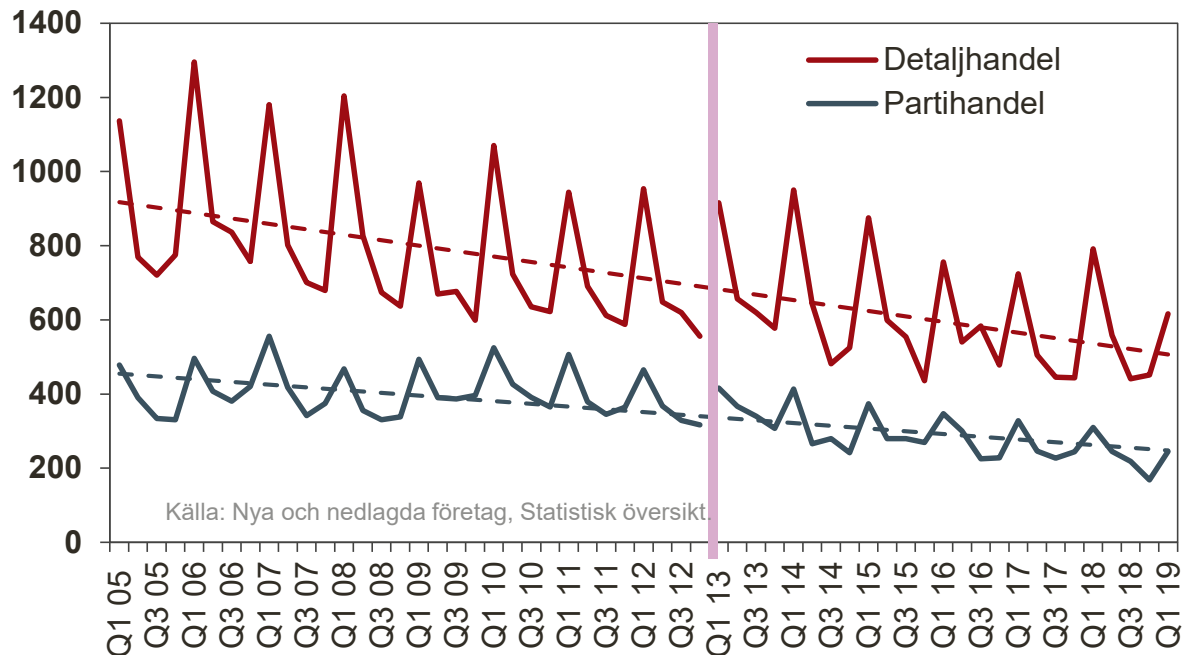
(OBS! En jämförelse med uppgifterna i strukturstatistiken över företag kan endast göras för perioden 2013–2017.

Minskningen av antalet företag inom parti- och detaljhandeln åren 2013–2017 var större i statistiken över företagsstrukturen än i Översikt av tillväxten, som används här.

Obs! Antalet företag i Översikt av tillväxten och i statistiken över företagsstrukturen skiljer sig från varandra. Eftersom Översikt av tillväxten har en längre tidsserie än statistiken över företag, används Översikt av tillväxten här. Från år 2017 används en ny definition av företag (företagsenhet). Denna förändring har en mycket liten inverkan inom handeln.

Grundandet av nya företag inom handeln har minskat sedan länge – avvikande från utvecklingen på annat håll i ekonomin

Antalet nya företag per kvartal

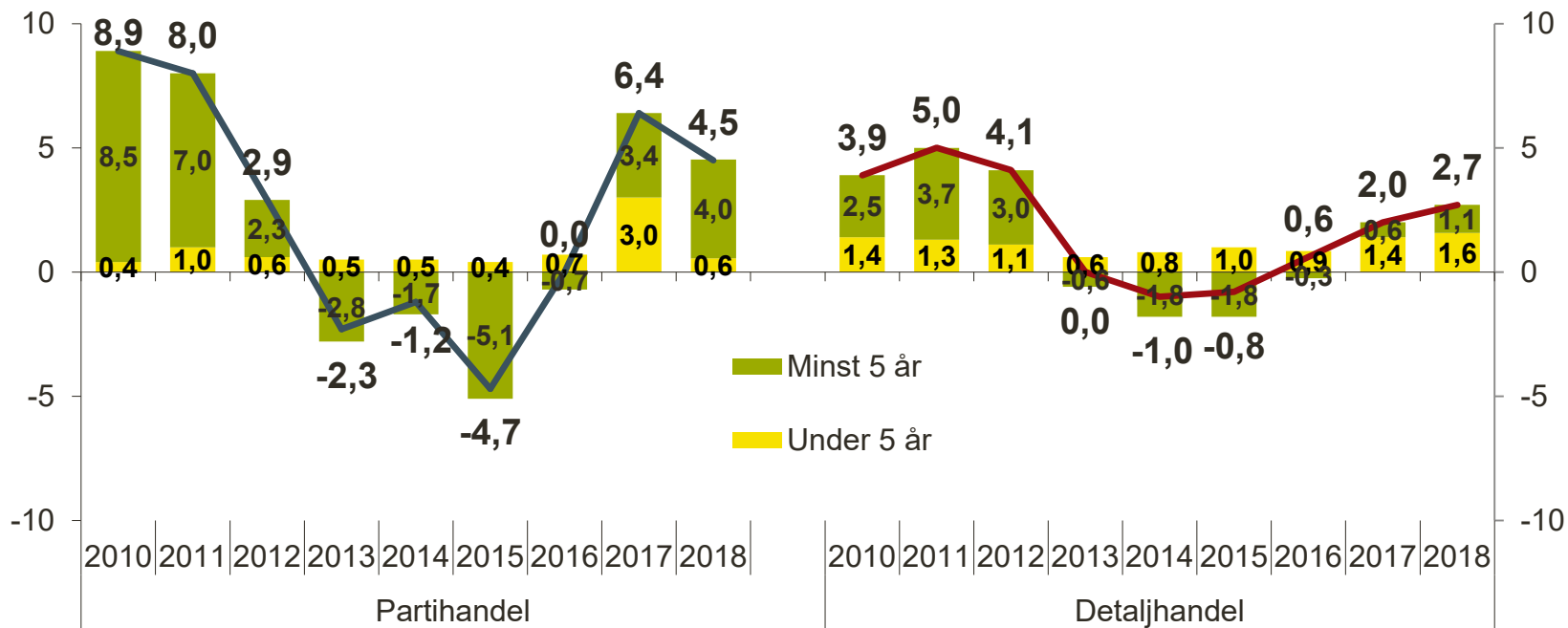
År 2018 fanns det 19 procent färre nya företag inom detaljhandeln och 34 procent färre nya företag inom partihandeln än år 2013. På andra håll i ekonomin grundades det samtidigt 16 procent fler nya företag än år 2013.

Under första kvartalet 2019 var antalet nya företag minst i jämförelse med motsvarande kvartal sedan år 2013 och över 20 procent mindre än under det första kvartalet 2018.

Obs! Det finns ett avbrott i statistiken över år 2013. Siffrorna för åren före 2013 är inte fullt jämförbara.

... trots det har nya företag haft stor inverkan på tillväxten i branschen

Inverkan av företag som varit i verksamhet under fem år och minst fem år på tillväxten i branschen, inverkan i procentenheter

Drivkrafter för förändringen av företagsstrukturen inom detaljhandeln fram till 2030-talet i Finland

- Urbaniseringen
  - Minskningen av särskilt fackhandlarna i tätorter och mindre städer fortsätter och blir starkare till följd av urbaniseringen. Å andra sidan betjänar webbhandeln konsumenter överallt.
  - Centrumområdena i mindre städer och tätorter går tillbaka och tjänsterna blir ensidigare.
  - I de mindre städerna finns det inte alltid tillräckligt med köpkraft för mångsidiga tjänster och för fackhandel.
- Befolkningen åldras
  - Även om t.ex. de stora åldersklasserna har köpkraft, inriktas den inte alltid på tjänster inom detaljhandeln och medför inte tillväxt i detaljhandeln.
  - Den äldre befolkningens konsumtionsbehov kan inriktas mer t.ex. till hälsa och välmående och till turism än till att öka mat- eller klädköpen.
- Handeln digitaliseras och internationaliseras
  - Genom digitaliseringen och automationen försvinner det fler arbetsuppgifter inom handeln än det skapas nya arbetsuppgifter.
  - Konkurrensen om konsumenterna internationaliseras och stramas åt ytterligare. Det kan vara svårt för europeiska och finländska butiker att svara på konkurrensen från internationella teknologiföretag särskilt om verksamhetsförutsättningarna inte är jämlika.
  - Stora – inhemska eller utländska – företag har mer resurser att utveckla utnyttjandet av kunddata, digitala tjänster, betalningar eller logistik än mindre företag.
- Den ekonomiska tillväxten
  - Enligt Finlands Banks prognos är den långsiktiga potentiella ekonomiska tillväxten i Finland 1,5 procent. Om detta förverkligas, skapar en så långsam tillväxt inga förutsättningar för snabb tillväxt inom handeln i Finland.

Hur är det i Sverige?

- I Sverige påverkas utvecklingen av företagsstrukturen inom detaljhandeln av mycket likartade drivkrafter som i Finland. Därför är det inget under att prognoserna för utvecklingen av antalet företag är mycket likartade som i Finland.
  - Den stora skillnaden mellan Finland och Sverige är att detaljhandelsmarknaden i Finland anpassar sig fortfarande till de avreglerade öppettiderna och till de förändringar i konkurrensläget som detta medfört. I Finland styrde den gamla lagen om öppettiderna bl.a. byggande till platser utanför tätorterna till exempel i anslutning till trafikstationer eller gav butikerna i vissa områden konkurrensfördelar i jämförelse med andra butiker.
  - En annan stor skillnad är att befolkningen åldras långsammare i Sverige än i Finland. Sverige har större potential för tillväxt inom den privata konsumtionen än Finland.
  - En tredje stor skillnad är att urbaniseringen kommit längre i Sverige än i Finland.
- Svensk Handel förutser att antalet detaljvarubutiker kommer att minska med cirka 20–35 procent och antalet fackbutiker med upp till 30–50 procent under perioden 2017–2030. Antalet dagligvarubutiker väntas däremot öka lite.
  - Enligt Svensk Handels prognos är digitaliseringen av handeln och den utländska webbhandeln den främsta orsaken till att fackbutikerna blir färre.
  - Det stora intervallet i prognosen beror på olika antaganden om hur mycket privathushållen köper utomlands.
- Enligt Svensk Handels prognos försvinner 15–30 procent av arbetsplatserna i fackhandeln fram till 2030, jämfört med år 2017. Samtidigt ökar antalet sysselsatta inom dagligvaruhandeln, vilket innebär att detaljhandeln går miste om 6–16 procent av de sysselsatta i branschen.

Drivkrafter för förändringen inom partihandeln i Sverige och Finland

- Enligt Svensk Handel är partihandeln i Sverige effektiv redan nu. Den är i hög grad digitaliserad och internationellt konkurrenskraftig. Partihandels tillväxt får också stöd av tillväxten inom ekonomin, konsumtionen och investeringarna. Därför väntas sysselsättningen inom partihandeln i Sverige öka med 13 000 sysselsatta 2017–2030.
- Automatiseringen fortsätter och fördjupas inom partihandeln både i Finland och Sverige, vilket leder t.ex. till att antalet lagerarbetare minskar. Automatiseringen (t.ex. självstyrande bilar) kommer att förändra hela logistikkedjan i framtiden, men det är ännu inte känt på vilket sätt eller hur snabbt detta sker.
- Detaljhandeln, industrin och de övriga branscherna gallrar i sina leveranskedjor och upphandlar varor och tjänster förbi den traditionella partihandeln. Det kan vara svårt särskilt för små partihandlare som inte är specialiserade att erbjuda ett kostnadseffektivt alternativ till de korta leveranskedjorna och de stora partihandlarnas skalfördelar.
- Tills vidare har Sveriges geografiska läge lockat stora centrallager och logistiknav t.ex. till södra Sverige, därifrån de också erbjuder leveranser till de övriga nordiska länderna.
  - De stora aktörernas skalfördelar och snabba leveranser till Norden eller till andra länder i Nordeuropa ger partihandeln i Sverige konkurrensfördelar i jämförelse med Finland.

Om de antaganden som gäller prognosen för Finland

- Som bakgrund till prognosen används utvecklingstrender som beskrivs i tidigare transparanger och som påverkat marknaden under perioden efter finanskrisen sedan år 2009.
  - *Den årliga ekonomiska tillväxten fram till 2030 är 1,5 procent (Finlands Banks långsiktiga ekonomiska prognos).*
  - *Privathushållens konsumtion ökar årligen med 1,4 procent fram till år 2030. Drygt 40 procent av tillväxten styrs till konsumtionen av produkter från detaljhandeln.*
  - *Konsumenternas digitala köp ökar med cirka 10 procent om året.*
  - *I antagandena bakom prognosen ingår inga plötsliga ekonomiska eller tekniska chocker, finansmarknadskriser, handelskrig e.d., utan beräkningarna bygger på att den jämna utvecklingen efter finanskrisen fortsätter.*
  - *Prognosen beskriver således en möjlig utveckling om ekonomin växer i enlighet med sin potentiella tillväxttrend och inga stora strukturomvandlingar, konjunkturväxlingar eller andra chocker äger rum.*
- OBS! Den procentuella förändringen av sysselsättningen i den grundläggande utvecklingstrenden som presenteras i prognosen liknar i hög grad prognosen om utvecklingen av sysselsättningen inom handeln 2013–2030 hos Ahokas m.fl. (Ahokas m.fl., 2015): Työvoiman tarve Suomen taloudessa vuosina 2015–2030, VATT-Tutkimukset 181).
- Om den ekonomiska tillväxten och den privata konsumtionen ökar långsammare än väntat eller till exempel om den utländska webbhandeln tar allt större marknader (t.ex. etableringen av Amazon i Norden), är utvecklingstrenden sannolikt mer negativ. Den beskrivs av den alternativa beräkningen för detaljhandeln 2030 B.
  - *Den årliga ökningen av privathushållens konsumtionsutgifter är en procent.*
  - *Konsumtionen av bruksvaror ökar endast i de digitala kanalerna.*

Mer information:

Jaana Kurjenoja

chefsekonom

Finsk Handel

jaana.kurjenoja@kauppa.fi

tfn 040 820 5378

